

Rácz András

Amerikai fegyverszállítások Ukrajnának: várható katonai és politikai hatások¹

2017 decemberében „minőséginek” nevezhető előrelépés történt az Egyesült Államok és Ukrajna katonai együttműködésében: az orosz támogatást élvező kelet-ukrajnai szeparatisták harci képességeinek taktikai szintű ellensúlyozása érdekében Donald Trump mesterlövészpuskák és lőszer, valamint irányított páncéltörőrakéta-rendszerek exportjára adott engedélyt. Ezzel Washington már hivatalos állami program keretében, nyíltan szállít fegyvert Ukrajnának. Ezek lehetséges hatását értékeli a szerző.

Kulcsszavak: Kelet-Ukrajna, Oroszországi Föderáció, Amerikai Egyesült Államok, fegyverkereskedelem, védelem

Rácz András: U.S. Weapons Exports to Ukraine: Military and Political Implications

In December 2017 the military cooperation of the United States and Ukraine had witnessed a “qualitative” change: in order to counterbalance the Russian-backed separatist forces’ tactical military capabilities in Eastern Ukraine, Donald Trump authorized the export of sniper rifles and guided anti-tank missiles. By this step Washington begins to openly provide weapons to Ukraine in an official state-sponsored program. The author evaluates the possible implications of this step.

Keywords: Eastern Ukraine, Russian Federation, United States of America, arms trade, defense

Az Egyesült Államok elnöke, Donald J. Trump 2017. december 21-én jóváhagyta, hogy az Egyesült Államok 41,5 millió dollár értékben Barrett M107A1 típusú, 12,7 mm-es űrméretű mesterlövészpuskákat és lőszer szállítson Ukrajnának.² Egy nappal később pedig bejelentették, hogy Ukrajna FGM-148 Javelin típusú irányított páncéltörőrakéta-rendszert is kap majd.³ Az akkori információk szerint az Egyesült Államok 35 darab indítóberendezést és összesen 350 rakétát szállított volna Ukrajnának, további 47 millió dollár értékben.⁴ A szállítások megindítását 2018. március 1-jén jóváhagyta az amerikai külügyminisztérium is, bár a mennyiség 37 indítóberendezésre és 210 rakétára módosult.⁵

¹ A mű a KÖFOP-2.1.2-VEKOP-15-2016-00001 azonosító számú, „A jó kormányzást megalapozó közszolgálat-fejlesztés” elnevezésű kiemelt projekt keretében, a Nemzeti Közszolgálati Egyetem felkérésére készült. A cikkben leírtak a szerző saját személyes véleményét tükrözik, aki egyben köszönetét fejezi ki Csiki Varga Tamásnak, Etl Alexnek, Forgács Balázsnak, Jarábik Balázsnak és Jójárt Krisztiánnak az elemzés elkészülését segítő ötleteikért és javaslataikért.

² Alec LUHN: Donald Trump approves deal for US to sell sniper rifles to Ukraine, angering Russia, [online], 2017. 12. 21. Forrás: Telegraph.co.uk [2018. 03. 04.].

³ Uo.

⁴ Ben BRIMELOV: The US is sending anti-tank missiles to Ukraine – and it’s not clear, what comes next, [online], 2017. 12. 28. Forrás: Businessinsider.com [2018. 03. 04.].

⁵ US approves possible sale of anti-tank missiles to Ukraine, [online], 2018. 03. 01. Forrás: Reuters.com [2018. 03. 04.].

A hír politikai és katonai jelentőségét elsősorban az adja, hogy – a 2014 óta tartó ukrainai háború története során először – az Egyesült Államok nemcsak különféle hadfelszereléseket, de fegyvereket is szállít Ukrajnának, még hozzá hivatalos, állami program keretében. Üzleti alapú amerikai fegyverszállításokra korábban is sor került már,⁶ mint ahogy néhány kisebb NATO-tagállam, például Litvánia eddig is támogatta Ukrajnát kisebb értékű fegyverszállításokkal.⁷ Az amerikai lépés azonban mind a politikai jelentősége, mind pedig a fegyverek hatékonysága (értve ezalatt különösen a Javelint) miatt minőségi változást jelent.

Az, hogy az ukrán fegyveres erők ellenálló képességét nemcsak hadfelszerelések, de konkrétan fegyverek szállításával is erősíteni kellene, már 2014. augusztus végén, az ukrán hadsereg súlyos ilovajszki vereségéhez vezető orosz offenzíva idején is felmerült. Ekkor, augusztus 31-én adta John McCain szenátor a gyorsan híressé vált, *Az ég szerelmére, fegyverezzétek fel az ukránokat az orosz agresszió ellen!* interjúját a CBS Newsnak.⁸ Néhány nappal későbbi, 2014. szeptemberi washingtoni látogatásán Petro Porosenko ukrán elnök is sürgette a fegyverszállításokat, ám akkor még csak nem halálos eszközök átadásáról született döntés.⁹ Így Ukrajna HMWW („Humwee”) terepjárókat, tüzérségi felderítőradarokat és egyéb katonai felszereléseket kapott, ám fegyvereket nem.

McCain kezdettől fogva talán a legelkötelezettebb támogatója volt annak, hogy az Egyesült Államok fegyverekkel is támogassa Ukrajna küzdelmét az orosz támadással szemben. Nagy szerepe volt abban, hogy a későbbiekben többször is közel jutott az amerikai döntéshozatal a fegyverszállítások indításához, ám ez mindannyiszor elakadt Barack Obama elnök ellenállásán, aki attól tartott, hogy ez csak eskalálná a konfliktust. A Trump-adminisztráció alatt azonban, mint láttuk, változott a helyzet.

A fegyverszállítások és várható hatások

A 2018-ra jóváhagyott, összesen 350 millió dolláros *security assistance* csomag egyik részeként két fegyvertípus szállításáról van szó. Az egyik a Barrett M107A1, 12,7 mm-es lőszeret használó mesterlövészpuska, a másik pedig az FGM-148 Javelin irányított páncéltörőrakéta-rendszer.

⁶ A texasi székhelyű AirTronic vállalat száz darab PSRL-1 rakétaindítót (a szovjet RPG-7-es erősen továbbfejlesztett változata) szállított az ukrán Ukrszpettekhekszporthoz állami vállalatnak az Egyesült Államok kormánya jóváhagyásával. A fegyverekkel azóta már az ukrán Azov zászlóalj katonái gyakorlatoztak is. DFR Lab: American Lethal Weapons Could Already Be on the Ukrainian Front Line, [online], 2018. 01. 09. Forrás: [Medium.com](https://www.medium.com) [2018. 03. 04.].

⁷ Litvánia már 2015 óta támogatta Ukrajnát elsősorban a szovjet időszakból maradt, a litván hadsereg számára immár nem szükséges kézfegyverek és lőszer átadásával. Emellett 2017 novemberében a litván kormány bejelentette, hogy további 1,93 millió euró értékben szállít majd Ukrajnának összesen 7000 Kalasnyikov típusú gépkarabélyt, kétféle lőszer, nyolcvannál több géppuskát, valamint páncéltörő és egyéb fegyvereket. Lithuania Mulls EUR 1,93 mln worth of arms supplies to Ukraine – media, [online], 2017. 11. 27. Forrás: UNIAN Information Agency [2018. 03. 04.].

⁸ John McCain: For God's sake arm Ukrainians against Russian-backed separatists!, [online], 2014. 08. 31. Forrás: [CBS-news.com](https://www.cbsnews.com) [2018. 03. 04.].

⁹ Warren Strobel – Patricia Zengerle: Exclusive: U.S. increasing non-lethal military aid to Ukraine, [online], 2014. 11. 20. Forrás: [Reuters.com](https://www.reuters.com) [2018. 03. 04.].

A Barrett M107A1 mesterlövészpuskák

A mesterlövészpuskák várhatóan jelentősen enyhítik majd a kelet-ukrajnai fronton az ukrán haderő jelenleg a mesterlövészfegyverek terén meglévő hátrányát. Az ukrán hadsereg ugyanis továbbra is elsősorban a szovjet gyártmányú, 7,62 x 54 mm-es SZVD (*Sznajperszkaja Vintovka Dragunova*) mesterlövészpuskákat használja. A kifejezetten megbízható, tartós, mostoha körülmények között is jól használható fegyver hatásos lőtávolsága mintegy 800 méter.

Az oroszok által támogatott szeparatisták oldalán viszont már a háború kezdete óta bukannak fel modern orosz nehéz mesterlövészpuskák is, így például a 12,7 × 108 mm-es KSZVK (*Krupnokalibernaja Sznajperszkaja Vintovka Kovrovszkaja*),¹⁰ valamint szintén 12,7 × 108 mm-es OSZV–96 mesterlövészpuska. Mindkét, mesterlövész- és rombolópuska feladatkörben egyaránt használható fegyver hatásos lőtávolsága messze meghaladja az ukrán eszközökét: a KVSZK esetében 1500 méter ez az érték, míg az OSZV–96-nál előerő ellen 1800, statikus célpontok ellen körülbelül 2400 (!) méter.

Ez a gyakorlatban azt eredményezi, hogy az orosz/szeparatista mesterlövészek az ukrán mesterlövészeketől védetten, azok hatásos lőtávolságán kívülről tevékenykedhetnek. Ez meg is látszik az ukrán hadsereg veszteségein, igen sokan esnek ugyanis áldozatul az ellenséges mesterlövészeknek.¹¹ Harctéri beszámolók szerint sokakat takarásban, illetve fedezék mögött ér találat, a nagy erejű orosz fegyverek ugyanis képesek átütni a homokzsákokat, illetve a vékonyabb falakat is, erre pedig sok ukrán katona nincs felkészülve. Az orosz gyártmányú mesterlövészpuskák lövedékei ellen nem nyújtanak megfelelő védelmet a nyugati gyártmányú lövedékálló mellények sem.¹²

A frontra érkező amerikai Barrett M107A1 mesterlövészpuskák várhatóan változtatnak majd ezen az ukránok számára előnytelen helyzeten. Köszönhetően a fegyver 1800 méter körüli hatásos lőtávolságnak és nagy átütőerejű, 12,7 × 99 mm-es lőszerének, az ukrán mesterlövészek mostantól képesek lesznek hatásosan felvenni a harcot orosz és szeparatista ellenfeikkel. Megszűnik tehát a támadóknak a mesterlövészek terén eddig meglévő nyomasztó fölénye, tehát várhatóan csökkennek majd az ukrán erők veszteségei is.

A Javelin rakétarendszer

A Raytheon vállalat által gyártott, FGM-148 Javelin páncéltörőrakéta-rendszer jelenleg az egyik legmodernebb, rendszerben álló páncéltörő eszköz. Hatékonyságának három fő összetevő a kulcsa. Egyrészt automatikus, a szakirodalomban gyakran „*fire and forget*”

¹⁰ „Продаются во всех военных точках Донбасса”: неожиданный трофей после разгрома террористов. ФОТОрепортаж, [online], 2014. 08. 18. Forrás: [Censor.net.ua](http://censor.net.ua) [2018. 03. 04.], illetve J. L. BLACK – Michael JOHNS (eds.): *The Return of the Cold War: Ukraine, the West and Russia*, [online], Routledge, 2016.

¹¹ A WarinUkraine Twitter account személy szerint közli a ukrán hadsereg fronton bekövetkezett veszteségeit, legtöbbször megjelölve a halál okát is. A 2017-es évre vonatkoztatva a leggyakoribb okok között a tüzérségi tűz és az aknarobbanás mellett ott vannak a mesterlövészek is.

¹² Charlie GAO: *Russia's Sniper Rifles Have Gotten Better At Punching Through Body Armor*, [online], 2017. 12. 03. Forrás: Warisboring.com [2018. 03. 04.].

(„Indíts el és felejtse el!”)-ként emlegetett irányítórendszerrel rendelkezik, így a rakéta kilövése után a kezelő azonnal fedezékbe húzódhat, vagy más célpontot kereshet, nem kell tehát a rakétát a kijelölt célra rávezetnie, ezt ugyanis elvégzi a fegyver saját elektronikája. Másrészt, felülről támadó módban használva, a Javelin indítás után mintegy 150 méter magasságba emelkedik, és a megcélzott harcjárműre függőlegesen csap le, a kevésbé védett tetőpáncélzatot támadva. Harmadrészt, a fegyver tandem kumulatív robbanófejjel van felszerelve, így alkalmas a reaktív páncélzattal védett harcjárművek megsemmisítésére is.¹³ A Javelin hatékonyságát növeli, hogy a megcélzott harckocsikra történő, lényegében függőleges lecsapást a jellemzően oldalirányba és lefelé működő jelenlegi aktív védelmi rendszer – például az orosz *Arena* – nem tudja elhárítani.¹⁴

A jelenlegi ismeretek szerint tehát a Javelin képes megsemmisíteni az Ukrajnában harcoló orosz/szeparatista erők által használt harckocsik és páncélozott járművek többségét, legalábbis ezt támasztják alá az 1992 óta gyártott fegyver alkalmazásával szerzett tapasztalatok Irakban, Afganisztánban, illetve Szíriában. Ugyanakkor két olyan, a kelet-ukrajnai harcokban kis számban felbukkant orosz harckocsitípus is van, amelyek esetében ez még nem nyert bizonyítást. Az egyik a T-90, a másik pedig a T-72B3 késői, M jelű változatai. Mindkét harckocsi a legújabb, *Relikt* típusú reaktív páncélzattal van felszerelve, ilyen ellen pedig még nem került sor Javelinek bevetésére.¹⁵ Nem arról van szó tehát, hogy ez a két típus védett volna a Javelinnel szemben, hanem mindössze arról, hogy ezekkel szemben még nem alkalmazták a rakétát.

Természetesen a Javelin-rendszert sem célszerű túlmisztifikálni. A rakéta Ukrajnába szállítandó változatának hatótávolsága is csak körülbelül 2500 méter, nem alkalmas tehát arra, hogy igazán nagy távolságból vagy látótávolságon túlról semmisítsen meg ellenséges harckocsikat. Ukrajna nem rendelkezik ennél nagyobb hatótávolságú, a modern orosz harckocsikat is leküzdeni képes páncéltörő fegyverrendszerrel. Emellett az ukrán T-64-es harckocsi hatékonysága is elmarad orosz ellenfeleiktől, így pedig a Javelinek sem teszik képessé az ukrán haderőt arra, hogy támadó műveletben arasson győzelmet az orosz/szeparatista erők páncélosai felett.

Hátrányt jelent a rakéták magas ára is: egy indítóállás körülbelül 120 ezer dollárba, egy rakéta pedig mintegy 78 ezer dollárba kerül.¹⁶ A szűkös anyagi erőforrásokkal rendelkező ukrán haderő aligha engedheti meg magának azt a luxust, hogy ennyire drága fegyvereket a katonák esetleg a modern orosz harckocsiknál alacsonyabb fenyegetést jelentő célpontokra pazaroljanak, vagy a drága indítóállások megsemmisüljenek az alacsony intenzitású, eszkalációval nem fenyegető, viszont igen gyakori hétköznapi összecsapások valamelyikében.

¹³ GYARMATI József: Napjainkban alkalmazott irányított páncéltörő rakétarendszerek összehasonlító elemzése, [online], *Katonai Logisztika*, 20. évf., 2012/3. [2018. 03. 04.].

¹⁴ Jelenleg nem állapítható meg egyértelműen, hogy a legújabb orosz harckocsitípus, a T-14 Armata által hordozott *Afganit* aktív védelmi rendszer képes-e erre.

¹⁵ Sebastien ROBLIN: Javelin: The American Military's Ultimate Tank Killer, [online], 2016. 10. 01., 2. o. Forrás: Nationalinterest.org [2018. 03. 04.].

¹⁶ Sebastien ROBLIN: American Anti-Tank Missiles Are Heading to Ukraine: Expect a Reaction from Russia, [online], 2018. 01. 02. Forrás: Warisboring.com [2018. 03. 04.].

Problémát jelent az ukrajnai háború egészét jellemző magas korrupciós kockázat is. Sem politikai, sem biztonsági szempontból nem volna szerencsés sem Kijev, sem Washington számára, ha az Ukrajnába szállítandó Javelin-rakétákból akár egy is orosz kézre kerülne.

Jelenleg az látszik a legvalószínűbbnek, hogy a Javelin-rakéták nem közvetlenül a frontvonalra kerülnek majd, hanem a front mögött hoznak létre belőlük rugalmasan és gyorsan bevethető tartalékokat, amelyeket egy esetleges orosz/szeparatista áttörési kísérlet helyszínére lehet juttatni. Ilyen módon a fegyvereket az eskalációval nem fenyegető mindennapok idején távol lehet tartani a fronttól, csökkentve mind a pazarlást, mind az ellenséges tűzhatás miatti veszteségek, mind pedig a korrupció kockázatát. A *Washington Post* egy 2018. január eleji cikke szerint az Egyesült Államok körmánya kifejezetten azzal a korlátozással támogatta a Javelinek átadását, hogy azok nem kerülhetnek közvetlenül a frontvonalba, elkerülendő azt, hogy a fegyverek ellenséges kézbe kerüljenek, amint az Grúziában és Szíriában is történt néhány esetben.¹⁷

A Javelin-rakéták kapcsán szólni kell arról a sokakban jelen lévő aggodalomról is, hogy ha ezek a fegyverek esetleg terroristák kezébe kerülnek, akkor komoly veszélyt jelenthetnek például a cseppfolyósított földgázt (*Liquified Natural Gas - LNG*) szállító tankhajókra is. Iparági szakértők az LNG-hajók és infrastruktúra kumulatív robbanófejű páncéltörő fegyverekkel szembeni sebezhetőségét már a 2000-es évek közepén felismerték.¹⁸ Ugyanakkor a negyedik éve zajló ukrajnai háború frontján eddig is nagy számban alkalmaztak kumulatív elven működő fegyverrendszereket, mégsem történt olyan, hogy terroristák a kelet-ukrajnai frontról szerzett eszközöket vetettek volna be LNG-tankerek ellen. Elméletileg egy régebbi típusú, mindkét oldal által nagy számban használt, tehát viszonylag könnyen megszerezhető 9K115 Metisz rakéta is képes lehet elpusztítani egy LNG-tankert vagy kikötői berendezést a szállított cseppfolyós gáz berobbantása révén, mégsem került sor ilyesmire. Annak a veszélye tehát, hogy éppen a kis számban jelen lévő és minden bizonnyal igen jól őrzött Javelineket szereznék meg terroristák és vetnék be majd LNG-hajók ellen, jelenleg nem tűnik különösebben fenyegetőnek.

Orosz reakciók

Az orosz reakciók meglepően visszafogottak. Marija Zaharova orosz külügyi szóvivő egy 2017. decemberi nyilatkozatban elítélte az amerikai fegyverszállítási terveket, azzal vádolva az Egyesült Államokat, hogy meggondolatlan katonai döntésekre sarkallhatja Ukrajnát.¹⁹ Ugyancsak decemberben az *Izvesztyija* napilap idézte Grigorij Karaszin orosz külügyminiszter-helyettest, aki meggondolatlansággal és azzal vádolta az Egyesült Államokat, hogy beavatkozik az ukrajnai belső konfliktusba. Karaszin kijelentette, hogy a döntés

¹⁷ Thomas GROVE – Julian E. BARNES: U.S., Ukraine Try to Ensure Weapons Don't Fall to Enemy, [online], 2018. 01. 04. Forrás: Warisboring.com [2018. 03. 04.].

¹⁸ Richard CLARKE: LNG Facilities in Urban Areas, [online], 2005. 05., 96–97. o. Forrás: Good Harbor Consulting LLC [2018. 03. 04.].

¹⁹ Michelle KOSINSKI – Eli WATKINS: US Allowing Ukraine to Buy Weapons from US Companies, [online], 2017. 12. 21. Forrás: CNN.com [2018. 03. 04.].

„*kinyithatja Pandora szelencéjét*” – konkrét válaszlépésekről azonban nem tett említést.²⁰ Az amerikai mesterlövészpuskák eladását egy, a *RIA Novosztyi* hírügynökségnek adott interjújában Karaszin úgy értelmezte, hogy az Egyesült Államok ezáltal meg akarja drágítani Oroszország számára a kelet-ukrajnai konfliktust.²¹

Zaharova 2018. március elején reagált Ben Hodges tábornok, az Egyesült Államok európai fegyveres erői volt parancsnokának arra a kijelentésére is, hogy a Javelinek erősítik majd Ukrajna tárgyalási pozícióját a donbasszi rendezés során. Az orosz külügyi szóvivő szerint a rendezésnek a minszki megállapodásokra kell építenie, nem pedig fegyverszállításokra.²² Egyik orosz hivatalos reakcióban sem esett szó semmiféle konkrét válaszlépésről. Dmitrij Peszkov orosz elnöki szóvivő is csak annyit mondott, hogy „jól ismert, hogy Oroszország hogyan válaszol majd az esetleges fegyverszállításokra”, konkrétumok azonban nem hangzottak el.

Az eskaláció veszélyét nem tartja reálisnak Andrej Kortunov, az Orosz Nemzetközi Kapcsolatok Tanácsának igazgatója sem, aki egy, a *Donbas News Agency* weboldal által idézett interjújában úgy értelmezte a fegyverszállításokat, hogy Kijev próbálja az Egyesült Államokat jobban bevonni a konfliktusba, de az amerikai fegyverek érkezése a gyakorlatban nem sok változást jelent majd, nem kell tehát eskalációra számítani.²³ Megjelennek ugyanakkor olyan aggódó orosz vélemények is, hogy a mostani fegyverszállítások csak a kezdetet jelentik, és hosszabb távon az Egyesült Államok arra készül, hogy elárassza fegyverekkel Ukrajnát, és közben erősíti Kijev agresszív szándékait is.²⁴

Az orosz hivatalos katonai szaksajtó érzékelhetően nem becsüli túl a Javelinek jelentőségét. Amikor a rakéták átadása először komolyan felmerült, a *Vojenno-promislennij kurjer* szaklap egy 2017. augusztusi írásában²⁵ azzal érvelt, hogy az amerikai haderő többszintű páncéltörő rendszerének a Javelin csak egy eleme. A szerző szerint az Egyesült Államok haderejében, ha az ellenséges harckocsik 5 km-es távolságba kerülnek, először a TOW-2 rakétákkal nyitnak tüzet rájuk. 3 km-es távolságban bekapcsolódnak az M1 Abrams harckocsik lövegei, és csak ezt követően lépnek harcba a Javelinek a maguk 2,5 km-es hatótávolságával. Ha az ellenség egy kilométeren belülre ér, akkor tüzet nyitnak a Bradley lövészpáncélosok gépágyúi is. Mivel Ukrajnának nincs TOW-2-je, az ukrán T-64-es harckocsik tűzvezető rendszere pedig messze elmarad az Abramsétól, az orosz szerző érvelése szerint az ukrán haderőnek feltehetően a Javelinek lesznek a legnagyobb hatótávolságú páncéltörő eszközei. Elméletileg ez felvetné annak a lehetőségét, hogy az ukrán haderők a Javelinokkal mérjenek csapást a szakadároknak a frontvonalat megközelítő harckocsijaira, akár meglepetésből is. A gyakorlatban azonban ez csak akkor működhetne, ha a szakadár oldalon nem működne sem hatékony felderítés, sem tűzérség, amelyek le tudnák fogni, meg tudnák

²⁰ МИД разочарован решением США и Канады о поставках оружия Украине, [online], 2017. 12. 26. Forrás: Iz.ru [2018. 03. 04.].

²¹ Россия разочарована решением США поставлять снайперские винтовки на Украину, [online], 2017. 12. 26. Forrás: Ria.ru [2018. 03. 04.].

²² Артем Кол: Украина получит от США Javelin на 47 миллионов долларов, [online], 2017. 12. 26. Forrás: Vesti.ru [2018. 03. 04.].

²³ Kiev tries to involve US in Donbass war as much as possible, [online], 2017. 12. 26. Forrás: Dninenews.com [2018. 03. 04.].

²⁴ Javelin – только начало: США „насытят” Украину своим оружием, [online], 2018. 02. 25. Forrás: Ria.ru [2018. 03. 04.].

²⁵ Павел Иванов: Троянский комплекс, [online], 2017. 08. 07. Forrás: Vpk-news.ru [2018. 03. 04.].

semmisíteni a Javelineket. Az orosz szerző attól sem tartott, hogy az ukrán hadsereg védelemben képes lenne hatékonyan alkalmazni a Javelineket. Azzal érvelt, hogy mind a 2014. őszi ilovajszki, mind a 2015. februári debalcevei ütközetekben a harcérintkezés a Javelinek hatótávolságánál messzebről, 3–5 km távolságból kezdődött, köszönhetően a szakadár T-72BA és T-72B3²⁶ harckocsik modern érzékelőinek és a drónok alkalmazásának.

Hasonló következtetésekre jutott Szergej Kuzmicsov egy, a *regnum.ru* hírportálon megjelent elemzésében.²⁷ Kuzmicsov összeveti a Javelin képességeit a rendszerben álló ukrán páncéltörő rakétákkal, és megállapítja, hogy az ellenséges erődítések leküzdésében a Javelinek lényegesen nem jobbak, mint az Ukrajna által már most rendszerben tartott páncéltörő rakéták. A frontvonalon végrehajtott rajtaütésekre, a behatolt ellenséges csoportosítások semlegesítésére a Javelin kisebb súlya miatt alkalmasabb, mint a mostani ukrán eszközök, ugyanakkor nem valószínű, hogy az ukrán vezetés megkockáztatná, hogy a drága amerikai fegyverek egy rajtaütésben megsemmisüljenek, vagy a szakadárok kezére kerüljenek. Kuzmicsov szerint egyetlen olyan elméleti lehetőség van, amikor a Javelinek érdemi befolyást gyakorolhatnának a harci helyzetre: ha Ukrajna nagyléptékű, páncélosokkal is támogatott offenzívát indítana keleten, ekkor ugyanis a Javelinek komoly veszteségeket tudnának okozni a szeparatistáknak. Ez a forgatókönyv ugyanakkor azt feltételezné, hogy Ukrajna átfogó támadást indítana a Donbassz ellen, ennek minden politikai és katonai következményével együtt, ami viszont nem valószínű. Összességében az orosz szerző arra számít, hogy a Javelinek kis száma és a bevethetőségük korlátozottsága miatt a rakéta nem fog érdemi változást előidézni a katonai helyzetben. Az orosz katonai szaksajtó nem mulasztotta el annak hangsúlyozását sem, hogy az orosz gyártmányú Kornyet páncéltörő rakéta minden paraméterében is felülmúlja a Javelint.²⁸

Mindezek alapján az orosz reakciók vonatkozásában az látszik valószínűnek, amit többek között a Stratfor elemzői is előrevetítettek egy 2018 januári írásukban: hogy ha Oroszország válaszol is az Ukrajnának nyújtott amerikai katonai támogatásra, a reakció alapvetően aszimmetrikus lesz. Ez állhat például a frontvonal mögötti szabotázsakciókból, célzott gyilkosságokból, vagy éppen kibertámadásokból, illetve gazdasági büntető intézkedésekből. Elképzelhető ugyanakkor az is, hogy az elnökválasztásra készülő Moszkva a diplomáciai közeledés érdekében eltekint a konkrét válaszlépésektől.²⁹ Pessimistább az ismert Oroszország-szakértő, Michael Kofman is, aki egy, a *New York Times*nek írt 2017. augusztusi cikkében³⁰ élesen kritizálta az amerikai fegyverszállítási terveket. Kofman szerint az átadott kisszámú rakéta semmiképpen sem tudná megváltoztatni a szemben álló felek erőviszonyait, katonai gesztusnak tehát kevés, politikailag pedig elhibázott, mivel túlzott

²⁶ Az orosz szerző ennek említésével – nyilvánvalóan véletlenül – de facto leleplezi, hogy a Debalcevénel nemcsak kelet-ukrajnai szakadárok, de orosz erők is harcoltak. A T-72B3 harckocsi ugyanis Oroszország legmodernebb páncélosainak egyike, amelyekből az első példányok csak 2013-ban álltak rendszerbe. Számos műszaki megoldása a mai napig titkos, és a típust soha nem exportálták. Az ukrainai harcokban tehát csak úgy bukkanhatott fel, ha az orosz hadsereg is aktív részese volt a konfliktusnak.

²⁷ Сергей Кузьмичев: Что изменят «Джавелины», коль дойдут до Украины?, [online], 2017. 12. 26. Forrás: Regnum.ru [2018. 03. 04.].

²⁸ «Корнет» по всем параметрам превосходит Javelin, [online], 2018. 03. 02. Forrás: [Vpk-news](http://Vpk-news.com) [2018. 03. 04.].

²⁹ A U.S. Weapons Deal Has Russia Up In Arms, [online], 2018. 01. 10. Forrás: Stratfor.com [2018. 03. 04.].

³⁰ Michael KOFMAN: For the U.S., Arming Ukraine Could Be a Deadly Mistake, [online], 2017. 08. 25. Forrás: Nytimes.com [2018. 03. 04.].

bátorítást jelenthet Kijevnek, miközben felingerli Moszkvát. Ha pedig a Javelineknek orosz katonák esnek áldozatul, valós a kockázata annak, hogy Moszkva például a táliboknak juttatott fegyverekkel válaszol majd, amelyek pedig amerikai halottakat fognak eredményezni. Mindenesetre az, hogy a fegyverszállítások jóváhagyásáról szóló amerikai külügyminisztériumi döntést nem követte az összecsapások fellángolása a kelet-ukrajnai fronton és a harcok intenzitása a megszokott szinten maradt, az aszimmetrikus orosz válasz valószínűségét növeli.³¹

Értékelés

Az amerikai fegyverszállítások valódi fontosságát a politikai jelentőségük adja, míg katonai értelemben nem változtatják meg a konfliktus eddigi dinamikáját. Ennek oka, hogy sem a Barrett M107 mesterlövészpuskák, sem pedig a Javelin rakétarendszer nem támadófegyverek. Egyik sem teszi alkalmassá az ukrán hadsereget arra, hogy sikerrel tudjon komolyabb támadó műveleteket indítani az orosz/szeparatista erők ellen, különösen azok tűzérési, elektronikai hadviselési és – drónokon keresztül manifesztálódó – légi fölénye miatt. Így az átadott eszközök nem teszik képessé az ukránokat arra, hogy felborítsák a status quót, és a siker esélyével kísérhessék meg a megszállt területek katonai erővel történő visszaszerzését.

Ugyanakkor, amint ezek az eszközök nagyobb számban megjelennek majd az ukrán hadsereg fegyverzetében, Moszkva számára jelentősen drágábbá válik, ha a kelet-ukrajnai proxy erőivel kísérlné meg ugyanennek a status quónak a megváltoztatását. A beérkező amerikai fegyverek így katonai értelemben szűkítik majd Moszkva mozgásterét, hiszen a korábbinál jóval drágábbá teszik az eszkalációs opciót. Politikai értelemben is hasonló a helyzet a harcjárművekben és jól képzett kezelőkben jelentkező magas veszteségek miatt, amelyeknek várhatóan az orosz társadalom körében is komoly visszhangja volna. Összességében tehát katonai értelemben úgy lehet értékelni az amerikai fegyverszállításokat, hogy miközben kétségtelenül erősítik az ukrán hadsereg ellenálló képességét, nem hordoznak magukban érdemi eszkalációs kockázatot, hanem éppenséggel az eszkaláció ellen hatnak majd.

Valódi jelentőségük politikai téren jelentkezik. A modern fegyverek egyrészt minden bizonnyal javítják majd az ukrán haderő morálját. Másrészt, a szállítások megindulása bátorításként hathat azokra az országokra is, amelyek vagy már juttattak el fegyvereket Ukrajnának, mint Kanada, Litvánia vagy Bulgária, vagy fontolgatják ezt a lépést. Végül, de egyáltalán nem utolsósorban, Washington ismét demonstrálni tudja elkötelezettségét Ukrajna mellett, ami nyilvánvalóan előnyös az oroszbarátsággal gyakran vádolt Trump-adminisztráció számára. Minderre ráadásul úgy kerülhet sor, hogy közben a fegyverek valódi fenyegetést nem jelentenek Oroszországra, hiszen nem teszik lehetővé Ukrajna számára, hogy támadó műveletekbe kezdjen, tehát a fennálló viszonylagos katonai stabili-

³¹ No shelling by militants recorded in Donbas Saturday, [online], 2018. 03. 03. Forrás: UNIAN Information Agency [2018. 03. 04.]; illetve Ukraine reports eight enemy attacks, 1 KIA, 2 WIA's in last day, [online], 2018. 03. 03. Forrás: UNIAN Information Agency [2018. 03. 04.].

tást az amerikai szállítások nem veszélyeztetik. Politikai értelemben ugyanakkor a Kijevnek nyújtott amerikai támogatásnak a fegyverszállítások kétségtelenül látványos megnyilvánulását jelentik, ami hátrányosan érinti Moszkvát.

Ez az értékelés tükröződik az eddigi, alapvetően visszafogott orosz reakciókból is, amelyek nem mennek túl a szállítások általános elítélésén, és nem tesznek említést semmiféle tényleges orosz válaszlépésről. A konkrét ellenlépések említésének hiánya természetesen nem azt jelzi, hogy Moszkva egyáltalán ne adna választ. Egyáltalán nem zárható ki, hogy a Putyin elnök 2018. március 1-jén tartott éwertékelő beszédében említett, nagy nemzetközi visszhangot kiváltó, új fegyverekről szóló bejelentése, amely specifikusan az amerikai rakétavédelmi rendszer gyenge pontjainak kihasználásáról szólt,³² már az Egyesült Államoknak adott aszimmetrikus orosz válasz része, miközben természetesen az elnökválasztási kampány finisére készülő orosz belpolitikában is jól rezonál. Lehetséges, hogy ugyanebbe a sorba, tehát az aszimmetrikus reakciók közé illeszthető a Gazprom döntése is az Ukrajnával kötött gázszállítási szerződés felbontásáról, amelyet két nappal az amerikai fegyverszállítások külügyminisztériumi jóváhagyását követően jelentett be az orosz állami nagyvállalat.³³ Az eddigi események – különösen a frontvonalon uralkodó viszonylagos nyugalom fényében – abba az irányba mutatnak, hogy az orosz vezetés nem katonai eszká-lációval kíván reagálni.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- A U.S. Weapons Deal Has Russia Up In Arms, [online], 2018. 01. 10. Forrás: Stratfor.com [2018. 03. 04.]
- BLACK, J. L. – JOHNS, Michael (eds.): The Return of the Cold War: Ukraine, the West and Russia, [online], Routledge, 2016
- BRIMELOV, Ben: The US is sending anti-tank missiles to Ukraine – and it's not clear, what comes next, [online], 2017. 12. 28. Forrás: Businessinsider.com [2018. 03. 04.]
- Richard CLARKE: LNG Facilities in Urban Areas, [online], 2005. 05. Forrás: Good Harbor Consulting LLC [2018. 03. 04.]
- DFR Lab: American Lethal Weapons Could Already Be on the Ukrainian Front Line, [online], 2018. 01. 09. Forrás: Medium.com [2018. 03. 04.]
- GAO, Charlie: Russia's Sniper Rifles Have Gotten Better At Punching Through Body Armor, [online], 2017. 12. 03. Forrás: Warisboring.com [2018. 03. 04.]
- GROVE, Thomas – BARNES, Julian E.: U.S., Ukraine Try to Ensure Weapons Don't Fall to Enemy, [online], 2018. 01. 04. Forrás: Warisboring.com [2018. 03. 04.]
- GYARMATI József: Napjainkban alkalmazott irányított páncéltörő rakétarendszerek összehasonlító elemzése, [online], *Katonai Logisztika*, 20. évf., 2012/3. [2018. 03. 04.]
- Иванов, Павел: Троянский комплекс, [online], 2017. 08. 07. Forrás: Vpk-news.ru [2018. 03. 04.]
- Javelin – только начало: США „насытят” Украину своим оружием, [online], 2018. 02. 25. Forrás: Ria.ru [2018. 03. 04.]
- Kiev tries to involve US in Donbass war as much as possible, [online], 2017. 12. 26. Forrás: Dnnews.com [2018. 03. 04.]

³² Neil McFARQUHAR – David E. SANGER: Putin's 'Invincible Missile' Is Aimed At U.S. Vulnerabilities, [online], 2018. 03. 03. Forrás: Nytimes.com [2018. 03. 04.].

³³ Russia's Gazprom to Terminate Gas Contracts With Ukraine, [online], 2018. 03. 03. Forrás: Dw.com [2018. 03. 04.].

- KOFSMAN, Michael: For the U.S., Arming Ukraine Could Be a Deadly Mistake, [online], 2017. 08. 25. Forrás: [Nytimes.com](https://www.nytimes.com) [2018. 03. 04.]
- Кол, Артем: Украина получит от США Javelin на 47 миллионов долларов, [online], 2017. 12. 26. Forrás: [Vesti.ru](https://www.vesti.ru) [2018. 03. 04.]
- «Корнет» по всем параметрам превосходит Javelin, [online], 2018. 03. 02. Forrás: Vpk-news [2018. 03. 04.]
- KOSINSKI, Michelle – WATKINS, Eli: US Allowing Ukraine to Buy Weapons from US Companies, [online], 2017. 12. 21. Forrás: [CNN.com](https://www.cnn.com) [2018. 03. 04.]
- Кузьмичёв, Сергей: Что изменят «Джавелины», коль дойдут до Украины?, [online], 2017. 12. 26. Forrás: [Regnum.ru](https://www.regnum.ru) [2018. 03. 04.]
- Lithuania Mulls EUR 1,93 mln worth of arms supplies to Ukraine – media, [online], 2017. 11. 27. Forrás: UNIAN Information Agency [2018. 03. 04.]
- LUNN, Alec: Donald Trump approves deal for US to sell sniper rifles to Ukraine, angering Russia, [online], 2017. 12. 21. Forrás: [Telegraph.co.uk](https://www.telegraph.co.uk) [2018. 03. 04.]
- MCCAIN, John: For God's sake arm Ukrainians against Russian-backed separatists!, [online], 2014. 08. 31. Forrás: [CBSnews.com](https://www.cbsnews.com) [2018. 03. 04.]
- McFARQUHAR, Neil – SANGER, David E.: Putin's 'Invincible Missile' Is Aimed At U.S. Vulnerabilities, [online], 2018. 03. 03. Forrás: [Nytimes.com](https://www.nytimes.com) [2018. 03. 04.]
- МИД разочарован решением США и Канады о поставках оружия Украине, [online], 2017. 12. 26. Forrás: [Iz.ru](https://www.iz.ru) [2018. 03. 04.]
- No shelling by militants recorded in Donbas Saturday, [online], 2018. 03. 03. Forrás: UNIAN Information Agency [2018. 03. 04.]
- „Продаются во всех военторгах Донбасса”: неожиданный трофей после разгрома террористов. ФОТОрепортаж, [online], 2014. 08. 18. Forrás: [Censor.net.ua](https://www.censor.net.ua) [2018. 03. 04.]
- ROBLIN, Sebastien: American Anti-Tank Missiles Are Heading to Ukraine: Expect a Reaction from Russia, [online], 2018. 01. 02. Forrás: [Warisboring.com](https://www.warisboring.com) [2018. 03. 04.]
- ROBLIN, Sebastien: Javelin: The American Military's Ultimate Tank Killer, [online], 2016. 10. 01. Forrás: [Nationalinterest.org](https://www.nationalinterest.org) [2018. 03. 04.]
- Россия разочарована решением США поставлять снайперские винтовки на Украину, [online], 2017. 12. 26. Forrás: [Ria.ru](https://www.ria.ru) [2018. 03. 04.]
- Russia's Gazprom to Terminate Gas Contracts With Ukraine, [online], 2018. 03. 03. Forrás: [Dw.com](https://www.dw.com) [2018. 03. 04.]
- STROBEL, Warren – ZENGERLE, Patricia: Exclusive: U.S. increasing non-lethal military aid to Ukraine, [online], 2014. 11. 20. Forrás: [Reuters.com](https://www.reuters.com) [2018. 03. 04.]
- Ukraine reports eight enemy attacks, 1 KIA, 2 WIA's in last day, [online], 2018. 03. 03. Forrás: UNIAN Information Agency [2018. 03. 04.]
- US approves possible sale of anti-tank missiles to Ukraine, [online], 2018. 03. 01. Forrás: [Reuters.com](https://www.reuters.com) [2018. 03. 04.]